

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเตรียมกำลังรบเพื่อป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะกระทบต่อความมั่นคงของชาติในหลายมิติ ด้วยระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จโดยใช้กำลังรบหลักที่ประกอบขึ้นด้วยหน่วยทหารประจำการและกำลังพลสำรอง (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2539, หน้า 1) ให้มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติที่ต้องจัดเตรียมด้านกำลังพลสำรองไว้ตั้งแต่ยามปกติ สำหรับการเตรียมกำลังไว้เพื่อเผชิญต่อภัยคุกคามสูงสุดที่ประมาณการไว้ รวมทั้งมีแนวทางในการปรับโครงสร้างกำลังทหารประจำการให้มีความกะทัดรัดและได้สมดุล เพื่อให้เกิดความอ่อนตัวในการใช้กำลังทหาร ปรับการจัดหน่วยให้มีรูปแบบที่เหมาะสม มีอำนาจกำลังรบสูง และนำไปสู่การปรับทดแทนกำลังประจำการด้วยระบบกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นสัดส่วน ในปี พ.ศ. 2547 กองทัพบกได้จัดทำระบบกำลังสำรองตามแผนแม่บทการพัฒนากำลังสำรองระบบ 1: 1: 1: 3 คือ ระบบกำลังพลสำรองที่ประกอบด้วย

ปีแรก คือ กำลังพลสำรองขั้นต้น บรรจุกำลังพลสำรองที่ได้มาจากนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน อัตราชั้นยศไม่เกิน ร้อยเอก จำนวน 2,463 นาย นายทหารประทวนกองหนุนอัตราชั้นยศ จ่าสิบเอก จำนวน 5,096 นาย และอัตราชั้นยศ สิบเอก จำนวน 15,246 นาย ในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย และได้รับการฝึกให้มีความรู้ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งได้รับการฝึกเป็นหน่วยทางยุทธวิธีในระดับกองร้อยและระดับกองพันร่วมกับหน่วยต้นสังกัด

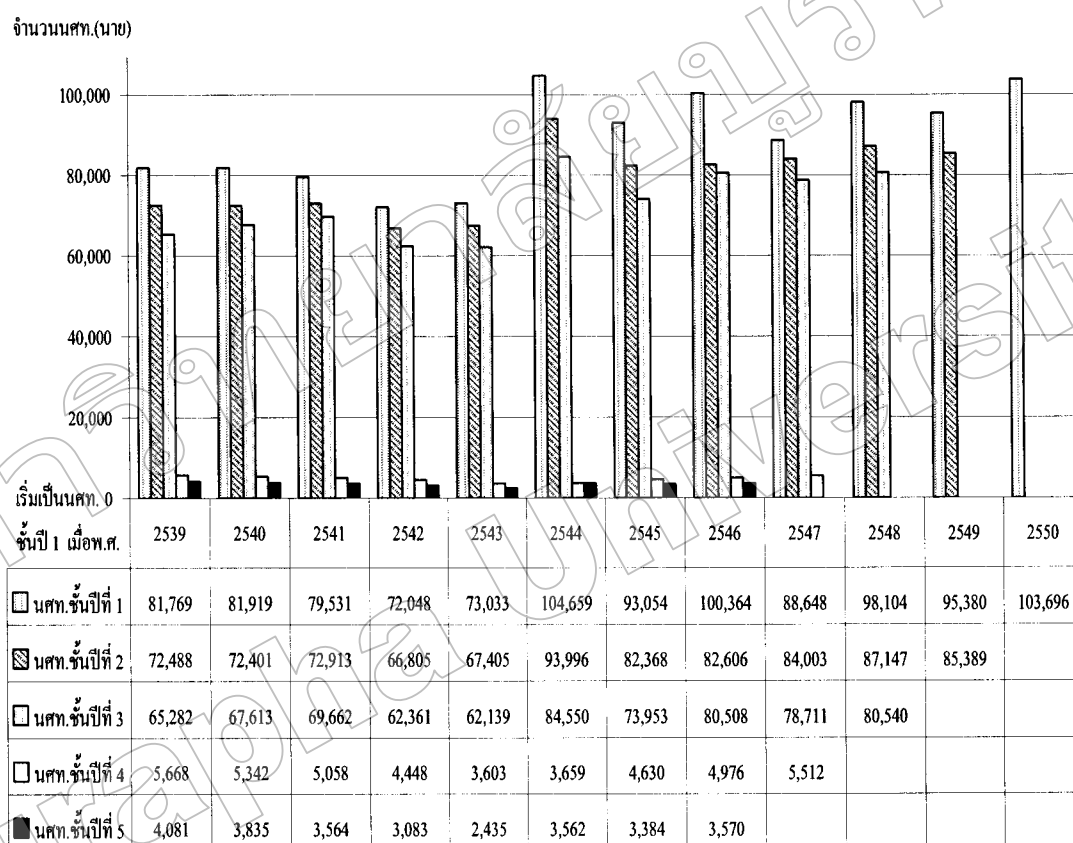
ปีที่ 2 คือ กำลังพลสำรองพร้อมรบ เมื่อมีการระดมพล กำลังในส่วนนี้จะถูกนำไปบรรจุให้ครบตามอัตราเต็มของหน่วยร่วมกับกำลังประจำการและกำลังพลประจำการเสริม

ปีที่ 3 คือ กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม เป็นกำลังพลสำรองพร้อมรบที่ครบ 2 ปีแล้ว กำลังพลในส่วนนี้จะบรรจุเป็นตัวอะไหล่ของกำลังพลสำรองพร้อมรบ

ปีที่ 4-6 คือ กำลังพลสำรองทั่วไป เป็นกำลังพลสำรองเตรียมพร้อมที่อยู่ในระบบครบ 3 ปีแล้ว กำลังพลส่วนนี้จะอยู่ในส่วนกำลังทดแทน เมื่อมีการเรียกพลหรือระดมพล (หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง, 2549, หน้า 1-12)

นักศึกษาวิชาทหารจึงมีส่วนสำคัญในฐานะที่เป็นกำลังพลสำรองประเภทระดับผู้บังคับบัญชาที่กองทัพบกจะนำมาใช้ในการเสริมกำลังประจำการ ทดแทนการสูญเสียและขยาย

กำลังจัดตั้งหน่วยในยามสงคราม แต่ยอดนักศึกษาวิชาทหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึง พ.ศ. 2550 พบว่ามียอดนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 3 มีจำนวนมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ตามนโยบายการฝึกวิชาทหาร เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ ความมีระเบียบวินัย ห่างไกลยาเสพติด ให้แก่เยาวชน แต่ยอดนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีสัดส่วนไม่เพิ่มขึ้นตามยอดนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ที่เพิ่มขึ้นตามแผนภาพที่ 1-1

ภาพที่ 1-1 แผนภูมิแสดงยอดนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ระหว่างพ.ศ. 2539-2550

นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 เป็นจำนวนมาก เพราะ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเมื่อได้รับสิทธิในการยกเว้นการเรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ถือเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการเป็นกำลังพลสำรอง โดยที่นักศึกษาวิชาทหารรับรู้ในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกเกี่ยวกับความขาดแคลนของกองทัพต่อการฝึกวิชาทหารตั้งแต่ปี 1-3 อีกทั้งระบบการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ไม่เอื้ออำนวยให้ศึกษาต่อควบคู่กับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และเป็นช่วงของการ

ปรับตัวของนิสิต/ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 (นิสิตใหม่) ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 เช่น ความไม่พร้อมในด้าน การรับสมัครศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การเดินทางไป-กลับศูนย์ฝึก/ หน่วยฝึกวิชาทหารไม่สะดวก เป็นต้น

นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 2-4 ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เนื่องจากประเมินผลตนเองว่าไม่มีความพร้อมด้านเวลาที่จะทุ่มเทให้กับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นควบคู่กับการศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 หรืออาจตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5 แต่ไม่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เนื่องจากสาเหตุการลา-ขาดเรียนวิชาทหาร ไม่ครบชั่วโมงตาม ภาทฤษฎี การขาดการฝึกภาคสนาม เนื่องจากตารางเรียน ตารางสอบของสถาบันอุดมศึกษาไม่ สอดคล้องกับตารางเรียน ตารางสอบ การฝึกภาคสนามของการศึกษาวิชาทหาร ซึ่งส่งผลทำให้ใน อนาคตกองทัพกองทัพบกจะขาดแคลนกำลังพลสำรอง ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหาร ประทวนกองหนุนอัตราชั้นยศ จ่าสิบเอก แต่มีนายทหารประทวนกองหนุนอัตราชั้นยศ สิบเอกมาก เกินความต้องการ ซึ่งการผลิตนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 จำนวนมากทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัดของกองทัพไม่เพียงพอเพื่อการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ ส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงในการเตรียมกำลังพลสำรองของชาติ

งานวิจัยนี้ไม่กล่าวถึงนักศึกษาวิชาทหารหญิง กำลังพลสำรองประเภทพลทหารกองหนุน และทหารกองเกิน สำหรับกรณีการฝึกวิชาทหารเพื่อเลื่อนฐานะจากนายทหารประทวนเป็น นายทหารสัญญาบัตรของโรงเรียนการกำลังสำรอง (กสร.) ค่ายธนະรัธต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากการผลิตนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนจากแหล่งดังกล่าวได้เพียงปีละ 200 นายเท่านั้น ฉะนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนนักศึกษาวิชาทหารชายที่สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 โดยตรงมากกว่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะเงื่อนไขที่ทำให้ให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และ กำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5
2. ศึกษาสาเหตุที่เป็นอุปสรรคทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และ กำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย
3. ศึกษาแนวทางในการกำหนดนโยบาย ที่ทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มี จำนวนเพิ่มขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ลักษณะเงื่อนไขอย่างไร ที่ทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5
2. สาเหตุอะไร ที่เป็นอุปสรรคทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนน้อย
3. แนวทางในการกำหนดนโยบายอย่างไร ที่จะทำให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาลักษณะเงื่อนไขการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 สาเหตุที่เป็นอุปสรรค และแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 โดยมีสนามการวิจัย 2 แห่งคือ แห่งแรก โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง (รร.รด.) ถนนวิภาวดี กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสถานที่ผลิตนักศึกษาวิชาทหารส่วนกลางของหน่วยบัญชาการกำลังสำรองที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศ แห่งที่สอง คือ ศูนย์ฝึกมณฑลทหารบกที่ 14 (สฝ.นศท.มทบ. 14) จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นศูนย์ฝึกที่มีนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้ความสนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาค มีการจัดตารางการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ระยะเวลา 10 วันต่อเนื่อง ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนรักษาดินแดนที่จัดตารางการฝึกวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 และ 5 ทุกวันอาทิตย์ ช่วงบ่าย 20 สัปดาห์ การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informant) ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 ดังต่อไปนี้

1. นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4
2. นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1 ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4
3. นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 2-4 ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ที่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5
4. นิสิต/ นักศึกษาชายชั้นปีที่ 2-4 ซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 5

5. ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารของสถานศึกษาวิชาทหารในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดและกำกับดูแลให้คำปรึกษาแก่นิสิต/ นักศึกษาผู้ที่เป็นนักศึกษาวิชาทหารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการทหารโดยตรง

6. ครูอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ที่เป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำแก่นิสิต/ นักศึกษา ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

7. ครูฝึกและครูผู้ช่วย ของศูนย์ฝึก/ หน่วยฝึกวิชาทหารที่ทำหน้าที่ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

8. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการฝึกวิชาทหาร และระบบกำลังสำรอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหาร ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึก ผู้บริหารระบบกำลังสำรอง เกิดความเข้าใจลักษณะเงื่อนไขของการตัดสินใจศึกษาต่อ หรือการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ของนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จชั้นปีที่ 3 อีกทั้งเข้าใจพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร อันส่งผลต่อการรับรู้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบของนักศึกษาวิชาทหารต่อระบบการฝึกวิชาทหารในปัจจุบัน ประกอบกับเข้าใจถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ขณะที่ตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของระดับอุดมศึกษา

2. เพื่อให้ผู้บริหารระบบกำลังสำรองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบสาเหตุที่เป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 และสามารถนำไปปรับปรุงแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารซึ่งสำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และกำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 มีจำนวนเพิ่มขึ้น อันส่งผลต่อความมั่นคงของชาติในด้านการเตรียมกำลังประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน และนายทหารประทวนกองหนุนอัตราชั้นยศ จ่าสิบเอก

3. เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจศึกษาต่อวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5